




Original Article



# Investigating the Effectiveness of Life Skills Training Using Synectics Method on Social Tolerance, Wisdom, and Emotion Control in Junior High School Male Students

Fatemeh Kimiaei Asadi<sup>1</sup> , Davood Taghvaei<sup>2,\*</sup> , Zabih Pirani<sup>2</sup> 

<sup>1</sup> Department of Psychology, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran

<sup>2</sup> Department of Clinical Psychology, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran

## Abstract

### Article History:

Received: 04/12/2022

Revised: 13/06/2023

Accepted: 27/06/2023

ePublished: 22/09/2023

\*Corresponding author: Davood Taghvaei, Department of Clinical Psychology, Arak Branch, Islamic Azad University, Arak, Iran.  
Email: d-taghvaeii@iau-arak.ac.ir

**Background and Objectives:** Teaching life skills to children and adolescents is one of the key responsibilities of the education systems and families. Synectics teaching method is a new training approach to enhance creativity in individuals. These exercises are designed to enable the person to use creativity to understand metaphors and analogies for creating new ("groundbreaking") alternatives. The present study aimed to assess the effectiveness of life skills training using the Synectics method on social tolerance, wisdom, and emotion control in junior high school male students.

**Materials and Methods:** The statistical population in this quasi-experimental study included all the first-year high school male students (n=5,000) in Hamadan, Iran, of whom 50 students (2 groups of 25 students) were selected using a multi-stage cluster sampling method. Social tolerance, wisdom, and emotion control questionnaires were used to collect data. The multivariate analysis of covariance and Scheffé's post hoc test were used to analyze the collected data.

**Results:** Based on the obtained results from Scheffé's test, the mean post-test scores in the group who were trained in social tolerance, wisdom, and emotion control for anger control, positive emotion control, depressed mood control, and adolescent anxiety control, using the Synectics method, were higher than the control group by 10.08, 28.16, 12.32, 1.8, 11.64 and 96.13 scores, respectively.

**Conclusion:** Teaching life skills through Synectics method is considered an effective method in improving social tolerance, wisdom, and emotion control of adolescents, and it is suggested to use this method in designing educational interventions.

**Keywords:** Emotion control; Life skills; Social tolerance; Synectics; Wisdom

**Please cite this article as follows:** Kimiaei Asadi F, Taghvaei D, Pirani Z. Investigating the Effectiveness of Life Skills Training Using Synectics Method on Social Tolerance, Wisdom, and Emotion Control in Junior High School Male Students. *Pajouhan Scientific Journal*. 2023; 21(3): 150-162. DOI: 10.61186/psj.21.3.150



## Extended Abstract

### Background and Objective

One of the important issues regarding adolescents is their social interactions and presence in society. The interaction of individuals and different groups with diverse thoughts and behaviors, alongside the need to respect each other's rights and peaceful coexistence, highlights the necessity of addressing and understanding social tolerance as a tool for solving these issues. Through fundamental questions of life, wisdom can provide insight and guidance for individuals. Wisdom is an independent concept rooted in cognitive knowledge, deep understanding, and reflective thinking, and it can be a combination of considering individual interests in interaction with the well-being of others. Emotional regulation skill teaches individuals how to recognize and express their emotions in various situations and manage or control them. Adaptive learning systems help individuals understand complex information and manage it effectively. Innovative teaching methods, such as Synectics method, are active approaches designed by William Gordon and his colleagues to foster innovation and enhance creativity. This method aims to draw individuals into a somewhat illogical world, providing them with the opportunity to take initiative and see objects, tools, and problem-solving approaches in new ways. With this method, one can explore fresher solutions to problems. In addition, it expands thinking in a short period and helps students discover and develop new ways of thinking and problem-solving. Given the information discussed and the importance of teaching life skills to children, particularly adolescents, this research aims to assess the impact of teaching using the Synectics method on social tolerance, wisdom, and emotion control of junior high school male students.

### Materials and Methods

This quasi-experimental study was conducted in 2021. The statistical population was all male students in the first year of secondary school in Hamedan, Iran ( $n=5,000$ ). The statistical sample size consisted of 50 people (two groups of 25 people) selected through a multi-stage cluster sampling method.

The inclusion criteria required willingness to participate, specific age, and gender, while exclusion criteria included mental and physical issues, drug use, and psychiatric hospitalization history. Moreover, participants who did not complete training or had an issue were excluded from the study.

There were two groups in this plan. The first group was trained in life skills by the Synectics method, and the second group was subjected to their normal training as a control group. Before the implementation of the project, social tolerance, wisdom, and emotional control tests were performed on both groups, and after comparing the two groups according to their social tolerance, wisdom, and emotional control, they were trained based on the Synectics method during eight sessions.

At the end of the project, tests of social tolerance, wisdom, and emotional control were performed,

and the status of the two groups was compared as independent variables. The main tools for collecting information in this research included social tolerance, wisdom, and emotion control questionnaires.

To analyze the data from descriptive statistics view, frequency, percentage, mean, and standard deviation were measured. For the analysis of each of the research hypotheses, the Smirnov Kolmogorov test, to check the normality of the data, from the MANCOVA multivariate analysis of covariance test and Sheffe's follow-up test were used.

### Results

In this research, there was no significant difference between the mean of the experimental and the control group in the scales of anger control, positive emotion control, depressed mood control, anxiety control, social tolerance, and wisdom in the pre-test. Furthermore, although a significant difference was observed between the average of the test group and the control group in the post-test, to ensure the significance of the differences, the results of the covariance analysis test should be used.

Pearson's correlation coefficient was used to verify the absence of multiple collinearities between the pre-test data of anger control, positive affect control, depressed mood control, anxiety control, social tolerance, and wisdom of the experimental group and the control group.

The results of the correlation coefficient between the variables of anger control, positive emotion control, depressed mood control, anxiety control, social tolerance, and wisdom of the two groups in the pre-test showed no linear relationship between the variables before the implementation of the plan.

To investigate the effect of teaching life skills in the innovation method on the level of social tolerance, wisdom, and emotional control of adolescent boys, the Shefeh follow-up test was used. According to the obtained data, the average post-test of the group under training in this way on social tolerance and their level of wisdom is 10.08 points and 16.28 points higher than the control group; therefore, it can be said that innovatively teaching life skills affects the social tolerance and wisdom of adolescent boys.

Based on the collected data from this test, the average post-test of the group under the Synectics method of training on anger control, positive emotion, depressed mood, and anxiety of adolescent boys was 12.32 points, 11.8 points, 11.64 points, and 13.96 points, respectively. It is more than the control group, so it can be said that teaching life skills by the Synectics method affects controlling anger, positive emotion, depressed mood, and anxiety of male teenagers.

### Discussion

The use of innovative processing methods has had a greater impact on controlling anger, controlling positive emotions, controlling depressed mood, and controlling anxiety in adolescent boys compared to traditional methods. These findings are consistent with previous research. A study on the effect of innovative teaching methods on the academic progress of students showed that the innovative processing method has a greater impact on students' acquired

attitudes compared to traditional methods. In this study, three dependent variables of social maturity, intelligence, and emotional control were studied, all of which are somewhat related to each other. The level of social maturity is related to the level of intelligence and intelligence has an impact on the level of social maturity in adolescents. Furthermore, the results indicated that the relationship between cultural capital dimensions and behavioral maturity is meaningful and direct.

### **Conclusion**

The innovation method on social tolerance, wisdom,

and control of emotions is very different and has a high impact compared to the control group. The research results showed that the Synectics teaching method has a greater effect on the flexibility and development of students' answers and ideas than traditional methods. Students who are taught by the Synectics method perform better than other students. Furthermore, the effect of the Synectics method training in increasing students' questioning skills is higher than the control group. Teachers and trainers should consider using the Synectics teaching method when teaching life skills, particularly those related to emotional regulation.



## بررسی میزان اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی به روش بدیعه‌پردازی بر مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف نوجوانان پسر دوره‌ی متوسطه‌ی اول

فاطمه کیمیایی اسدی<sup>۱</sup>، داوود تقوایی<sup>۲\*</sup>، ذبیح پیرانی<sup>۲</sup>

<sup>۱</sup> گروه روان‌شناسی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران

<sup>۲</sup> گروه روان‌شناسی بالینی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران

### چکیده

**سابقه و هدف:** یکی از مسئولیت‌های نظام آموزشی در کنار خانواده، آموزش مهارت‌های زندگی به کودکان و نوجوانان است. روش تدریس بدیعه‌پردازی، یک روش جدید آموزشی و تمرینی در تقویت خلاقیت است. اثربخشی آموزش مهارت‌های زندگی به روش بدیعه‌پردازی بر مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف نوجوانان پسر دوره‌ی متوسطه‌ی اول هدف اصلی این پژوهش بوده است.

**مواد و روش‌ها:** این پژوهش یک پژوهش نیمه آزمایشی است با جامعه آماری شامل تمامی دانش آموزان پسر دوره اول متوسطه شهر همدان به تعداد ۵۰۰ نفر. حجم نمونه آماری ۵۰ نفر (۲ گروه ۲۵ نفری) است که از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شده‌اند. برای گردآوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف و برای تحلیل داده‌ها از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره MANCOVA و آزمون تعقیبی شفه استفاده شده است.

**یافته‌ها:** با توجه به داده‌های به‌دست‌آمده از آزمون شفه، میانگین پس‌آزمون گروه تحت آموزش به روش بدیعه‌پردازی و تأثیر آن بر مدارای اجتماعی و میزان خردمندی و کنترل عواطف (که شامل کنترل خشم، عاطفه مثبت، خلق افسرده و اضطراب نوجوانان است) به ترتیب ۱۰/۰۸، ۲۸/۱۶، ۱۲/۳۲، ۱۱/۱۱، ۶۴/۸ و ۹۶/۱۳ نمره بیشتر از گروه کنترل است.

**نتیجه‌گیری:** آموزش مهارت‌های زندگی به روش بدیعه‌پردازی به‌عنوان یک روش اثربخش بر بهبود مدارای اجتماعی و خردمندی و کنترل عواطف نوجوانان پسر مطرح است که در طراحی مداخلات آموزشی پیشنهاد می‌گردد.

**واژگان کلیدی:** بدیعه‌پردازی؛ خردمندی؛ کنترل عواطف؛ مدارای اجتماعی؛ مهارت‌های زندگی؛ نوجوانان

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۱/۱۰/۰۳  
تاریخ داوری مقاله: ۱۴۰۲/۰۳/۲۳  
تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۴/۰۶  
تاریخ انتشار مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۳۱

تمامی حقوق نشر برای دانشگاه علوم پزشکی همدان محفوظ است.

\* نویسنده مسئول: داوود تقوایی، گروه روان‌شناسی بالینی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی، اراک، ایران.  
ایمیل: d-taghvaeii@iau-arak.ac.ir

**استناد:** کیمیایی اسدی، فاطمه؛ تقوایی، داوود؛ پیرانی، ذبیح. کنترل عواطف نوجوانان پسر دوره‌ی متوسطه‌ی اول. مجله علمی پژوهان، تابستان ۱۴۰۲؛ ۲۱(۳): ۱۶۲-۱۵۰.

### مقدمه

قرار گرفتن افراد و گروه‌های مختلف با اندیشه‌ها و رفتارهای متفاوت در کنار هم و لزوم احترام به حقوق یکدیگر و همزیستی مسالمت‌آمیز، ضرورت طرح و شناخت مدارای اجتماعی را به‌عنوان ابزاری برای حل این مسائل نشان می‌دهد. در واقع باید گفت امروزه این تنوع تا حدی است که بدون داشتن حداقلی از مدارای اجتماعی و تحمیل عقاید متفاوت و مخالف، زندگی کردن در وضعیت عادی غیرممکن خواهد شد. گالوتی مدارا را به‌عنوان فضیلتی اجتماعی و قاعده‌ای سیاسی قلمداد می‌نماید که امکان همزیستی صلح‌آمیز افراد

نوجوانی یکی از چالش‌انگیزترین، تنش‌زاترین، جذاب‌ترین و هم‌زمان، مشکل‌سازترین دوران زندگی هم برای نوجوانان و هم برای والدین، معلمان و متخصصان سلامت جامعه است. همچنین نوجوانی دوره‌ای سرشار از خوشی‌ها، تفریحات، تهییج‌ها، آرمان‌گرایی‌ها و خوش‌بینی‌هایی است که طی آن نوجوان لذت‌پیری از خود، استقلال، صمیمیت و برنامه‌ریزی برای آینده را می‌چشد و به اوج تحول جسمانی، عاطفی و ذهنی دست می‌یابد. یکی از موضوعات مهم در مورد نوجوانان ارتباطات اجتماعی و حضور آنان در جامعه است [۱].

نمی‌توانند چنین بستر و موقعیتی را فراهم سازند. الگوی بدیعه‌پردازی یکی از رویکردهای تدریس فعالی است که توسط ویلیام گوردون و دستیارانش به‌منظور پرورش نوآفرینی و ارتقای خلاقیت، طراحی شده است این روش برای این تدوین یافته تا فرد را به دنیایی تاحدی غیرمنطقی بکشاند یعنی به او فرصت ابتکار دهد تا اشیاء، ابزار خویشتن و رویکرد به مسائل را، به شیوه‌های جدید ببیند. با این روش می‌توان برای حل مسائل، راه‌حل‌های تازه‌تری را جستجو کرد [۷].

بدیعه‌پردازی به یادگیرندگان کمک می‌کند نسبت به یک مسئله، دیدگاه جامع و جدیدی کسب کنند. به باور گردون برخلاف تصور رایج که فقط هنر را زمینه‌ساز خلاقیت در مسائل مختلف می‌دانند، سایر دروس نیز می‌توانند چنین زمینه‌ای را فراهم سازند. در رویکرد بدیعه‌پردازی ابتدا به دانش آموزان مفهومی ارائه می‌شود و از آن‌ها خواسته می‌شود آن را با مفهوم دیگری مقایسه کنند. از آن‌ها خواسته می‌شود که شباهت‌های بین دو مفهوم را استخراج کنند سپس آن مفهوم را با یک شخصیت و استعاره مقایسه کنند. در گام بعد باید بتوانند تفاوت‌های بین دو مفهوم را کشف کنند. این روش در زمان کوتاهی موجب گسترش اندیشه می‌شود و به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا راه‌های جدید تفکر و حل مسئله را کشف کنند و توسعه بخشند [۸].

انسان موجودی اجتماعی است و بسیاری از نیازهای او از راه برقراری تعامل اجتماعی برآورده می‌گردد. لازمه برقراری تعامل اجتماعی و سازگاری، داشتن مدارای اجتماعی است. بنابراین برخورداری از مدارای اجتماعی برای افراد، به‌ویژه نوجوانان که در سن شکل‌گیری شخصیت اجتماعی هستند و برای گروه همسالان ارزش و جایگاه بالایی قائل‌اند، از اهمیت بالایی برخوردار است. عدم مدارای اجتماعی مانع برقراری ارتباطات مناسب با دیگران و بهره‌مندی از امتیازات متعدد گروه است. همچنین عدم کنترل عواطف، به‌ویژه هیجانات منفی مانند خشم، می‌تواند آثار سوئی در پی داشته باشد. ناتوانی در مدیریت خشم، افزون بر ناراحتی شخصی، اختلال در سلامت عمومی و روابط میان فردی، ناسازگاری و پیامدهای زیان‌بار رفتار پرخاشگرانه را در پی دارد [۹].

با توجه به مطالب گفته‌شده و اهمیت آموزش مهارت‌های زندگی به کودکان و به‌ویژه نوجوانان، این پژوهش بر آن است تا تأثیر آموزش به روش بدیعه‌پردازی بر مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف نوجوانان پسر را بسنجد.

## مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر در سال ۱۴۰۰ صورت گرفت و از جمله پژوهش‌های نیمه‌آزمایشی بوده است. جامعه آماری تحقیق تمامی دانش‌آموزان پسر دوره اول متوسطه شهر همدان (به تعداد ۵۰۰ نفر) بود. حجم نمونه آماری ۵۰ نفر (۲ گروه ۲۵ نفری) بوده که از طریق روش نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شده‌اند. این روش وقتی به کار می‌رود که فهرست کامل افراد جامعه در دسترس

و گروه‌هایی را که دیدگاه‌های متفاوتی دارند، فراهم می‌کند تا با روش‌های متفاوت در جامعه‌ای واحد زندگی نمایند [۲].

خردمندی به‌عنوان عالی‌ترین ویژگی بشری، منبع مهمی برای یک زندگی خوب و مطلوب است، تا جایی‌که طی قرون مختلف و در فرهنگ‌های گوناگون از آن به عنوان یکی از بالاترین فضائل یاد شده‌است. در پرسش‌های بنیادین زندگی، خردمندی می‌تواند برای فرد بینش و راهنمایی فراهم آورد [۲].

آردلت بر این باور است که باوجود دشواری در تعریف خردمندی میان پژوهشگران و صاحب‌نظران این حوزه، نوعی توافق کلی وجود دارد برپایه اینکه خردمندی مفهومی مستقل است که بر دانش شناختی، درک و بینش عمیق و تفکر تأملی بنا شده است و می‌تواند تلفیقی از درنظرگرفتن منافع فردی در تعامل با رفاه دیگران باشد [۴].

یانگ نیز خردمندی را شامل انسجام شناختی، عینیت یافتن در عمل و تأثیرگذاری بر خود و دیگران برای حفظ منافع جمعی می‌داند [۵].

خردمندی به معنای مهارت، هدف و کاربرد تجربیات مهم زندگی در تسهیل رشد بهینه خود و دیگران است که شامل پنج ویژگی زیر است:

- ۱- تجربیات بحرانی زندگی (به‌ویژه تجارب دشوار و کسب‌شده در شرایط حساس که به لحاظ اخلاقی چالش‌برانگیز باشند)

- ۲- تنظیم هیجانی (توانایی تشخیص، پذیرش و بیان سازنده یک طیف کامل و گسترده از احساسات انسان)

- ۳- تأمل/ مرور (توجه به نقاط قوت و ضعف شخصی و بررسی معنادار بودن زندگی با نگرش فلسفی)

- ۴- گشودگی به تجربه (پذیرش دیدگاه‌های متناوب، تمایل به بررسی احتمالات، چشم‌اندازها و راه‌های جدید و خلاق حل مسئله)

- ۵- شوخ‌طبعی (استفاده از طنز و شوخی برای کاهش تنش‌ها و ایجاد رابطه اجتماعی مطلوب در جهت تأمین آرامش خود و دیگران) [۳]

کنترل روانی مستلزم متوقف کردن عمل از طریق متمرکز کردن دوباره توجه است. همچنین کنترل توجه با کنترل رفتار ارتباط دارد. مهارت تنظیم یا کنترل عواطف به فرد می‌آموزد که چگونه عواطف خود را در موقعیت‌های گوناگون تشخیص دهد و آن‌ها را بروز دهد یا کنترل کند. درواقع کنترل به رفتارهایی گفته می‌شود که به‌منظور تغییر یا تعدیل یک حالت هیجانی به کار می‌رود. در متون روان‌شناختی این مفهوم بیشتر به‌منظور توصیف فرایند تعدیل عاطفه منفی به‌کاررفته است. گرچه تنظیم هیجان می‌تواند دربرگیرنده فرایندهای هشیار باشد، الزاماً نیازمند آگاهی و راهبردهای آشکار نیست. تنظیم و کنترل عواطف شکل خاصی از خود‌نظم‌بخشی است که به‌عنوان فرایندهای بیرونی و درونی دخیل در بازبینی، ارزشیابی و تعدیل ظهور و شدت و طول مدت واکنش‌های هیجانی تعریف شده است. تنظیم هیجان در مدیریت هیجان‌ها نقش اساسی ایفا می‌کند [۶].

نظام‌های آموزشی امروزی باید نیروهایی را تربیت کنند که در درک دنیای پیچیده‌ی موجود توانمند و در مدیریت آن خلاق و مبتکر باشند. تربیت انسان‌های متفکر و خلاق در حل مسائل روش خاص خود را می‌طلبد و قالب‌ها و چهارچوب‌های گذشته هرگز

یا دچار حادثه و مشکل خاصی شده‌اند، از پژوهش بیرون رفتند. در این طرح دو گروه وجود داشت. گروه اول تحت آموزش مهارت‌های زندگی به روش بدیعه‌پردازی و گروه دوم به‌عنوان گروه گواه تحت آموزش‌های عادی خود قرار گرفتند. پیش از اجرای طرح، از هر دو گروه آزمون‌های مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف به عمل آمد و پس از همتاسازی دو گروه ۲۵ نفری با توجه به وضعیت مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف آنان، طی هشت جلسه مورد آموزش به روش بدیعه‌پردازی قرار گرفتند. فلوجارت کانسورت مطالعه در شکل ۱ ارائه شده است. در پایان طرح، آزمون‌های مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف به عمل آمد و وضعیت دو گروه در متغیرهای وابسته مورد مقایسه قرار گرفت. ابزارهای اصلی جهت جمع‌آوری اطلاعات در این پژوهش شامل پرسش‌نامه‌های مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف بود.

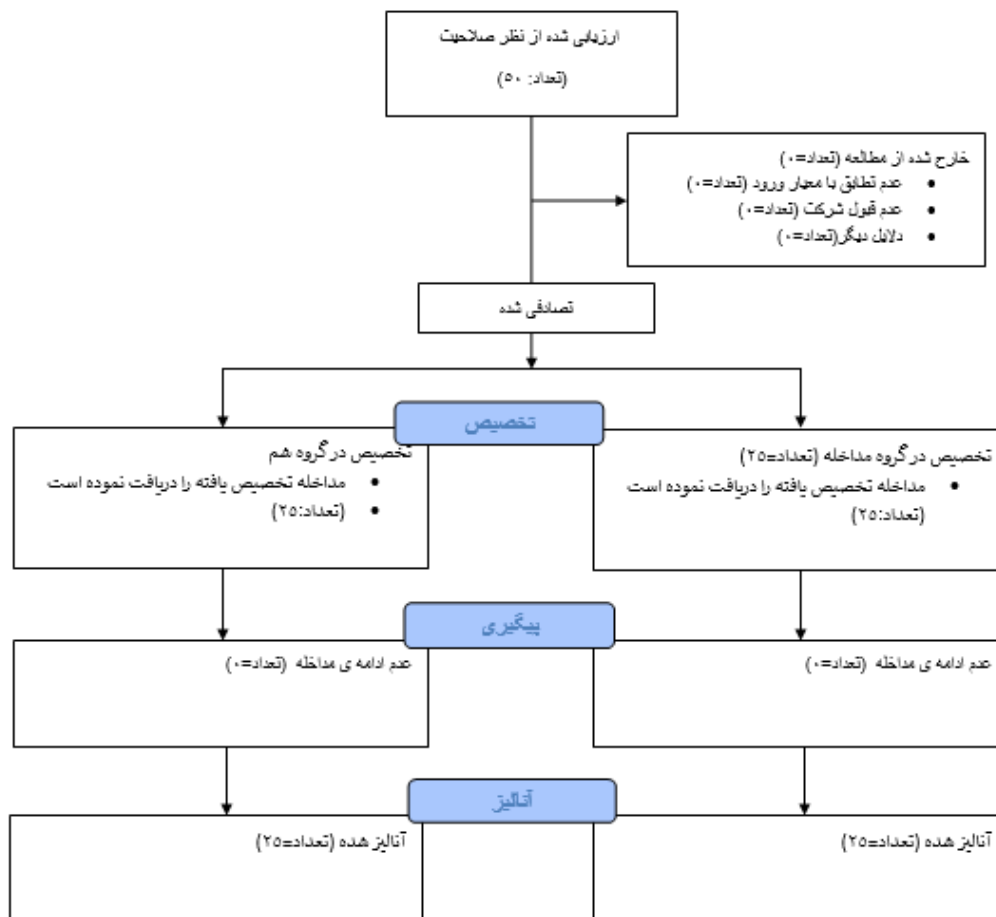
پرسش‌نامه مدارای اجتماعی دارای ۱۷ پرسش است با هدف ارزیابی میزان مدارای اجتماعی افراد از ابعاد مختلف (مدارای عقیدتی، مدارای مذهبی، مدارای قومیتی، مدارای ملیتی، مدارای جنسیتی، مدارا با مجرمان و مدارای رفتاری و اخلاقی). طیف پاسخ‌دهی آن از نوع لیکرت پنج گزینه‌ای پنج امتیازی از امتیاز یک تا پنج به ترتیب خیلی کم، کم، نه کم نه زیاد، زیاد، خیلی است.

مقیاس خودسنجی خردمندی یا The Self-Assessed Wisdom Scale (SAWS) توسط جفری وبستر (۲۰۰۳) ارائه شده است. در این

نباشد. به این منظور افراد را در دسته‌هایی خوشه‌بندی می‌کنند، سپس از میان خوشه‌ها نمونه‌گیری به عمل می‌آورند. این کار در شرایطی انجام می‌شود که انتخاب گروهی از افراد امکان‌پذیر و آسان‌تر از انتخاب افراد در یک جامعه تعریف شده باشد. به عبارتی، اگر در نمونه‌گیری طبقه‌ای برای رسیدن به همگنی بیشتر جامعه به چند «طبقه» تقسیم می‌شود و نمونه از درون طبقات تشکیل شده انتخاب می‌گردد، در نمونه‌گیری خوشه‌ای، «خوشه‌ها» دربرگیرنده گروه‌های ناهمگن از قبل تشکیل شده، هستند. روش‌های نمونه‌گیری خوشه‌ای، بر اساسی انتخاب یک «فرد» یا «عضو» مبتنی است، اما گاه امکان انتخاب فرد نیست و باید «گروه» انتخاب شود. به‌ویژه زمانی که فهرستی از جامعه به علت گستردگی آن در دسترس نباشد. نمونه‌گیری خوشه‌ای چندمرحله‌ای، شکل گسترش‌یافته نمونه‌گیری خوشه‌ای است. در این روش، جامعه موردنظر به چندین لایه مرتبه‌بندی شده تقسیم می‌شود، به طوری که لایه‌های بزرگ‌تر لایه‌های کوچک‌تر را در برمی‌گیرد.

### معیارهای ورود و خروج

معیارهای ورود، تمایل شرکت در پژوهش، سن و جنسیت بود و معیارهای خروج از مطالعه شامل مشکلات ذهنی و جسمی (نابینایی و ناشنوایی) مصرف مواد مخدر، سابقه‌ی بستری در بخش روان‌پزشکی بود. همچنین افرادی که تا پایان طرح در کلاس‌های آموزشی شرکت نداشتند



شکل ۱: نمودار کانسورت مطالعه.

چهارگزینه‌ای بود، استفاده شد که دارای گزینه‌های به‌شدت مخالفم، خیلی مخالفم، مخالف، نه موافق نه مخالف، موافق، خیلی موافق و به‌شدت موافق بود. مقیاس کنترل عواطف، ابزاری برای سنجش میزان کنترل افراد بر عواطف خود است. این مقیاس دارای چهار زیر مقیاس فرعی با عناوین خشم، عاطفه مثبت، خلق افسرده و اضطراب است. استفاده از این مقیاس برای افراد بالای ۱۵ سال توصیه می‌شود [۱۲]. پروتکل آموزشی به روش بدیعه‌پردازی اجرا شده در بین شرکت‌کنندگان گروه مداخله در جدول ۱ ارائه شده است. تعداد جلسات آموزشی هشت جلسه و مدت‌زمان آن ۶۰ تا ۷۵ دقیقه بود. این جلسات هفته‌ای یک‌بار برگزار شد.

مقیاس خودترکیبی از ابعاد تجربه، تنظیم هیجانی، مرور خاطرات، بازبینی، گشودگی و شوخ‌طبعی تعریف و سنجش می‌شود. این مقیاس شامل ۴۰ آیتم است و هر یک از ابعاد خرد هشت آیتم را به خود اختصاص داده‌اند. هر آیتم با مقیاس لیکرت شش‌درجه‌ای از کاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم نمره‌گذاری می‌شود، نمره‌گذاری به این صورت است: کاملاً مخالفم ۱، مخالفم ۲، تا حدودی مخالفم ۳، تا حدودی موافقم ۴، موافقم ۵ و کاملاً موافقم ۶ [۱۰]. این مقیاس پنج زیر مقیاس دارد که عبارت است از تجربه‌های بحرانی زندگی، نظم جویی هیجانی، تأمل و مرور، شوخ‌طبعی و گشودگی به تجربه [۱۱]. پرسش‌نامه مقیاس کنترل عواطف که شامل ۴۲ پرسش

جدول ۱: آموزش مهارت‌های زندگی به روش بدیعه‌پردازی

ردیف	اهداف	محتوا
۱	معرفی طرح و شرایط همکاری و اجرای پیش‌آزمون	۱- معرفی غیرمستقیم روش بدیعه‌پردازی و گروه‌بندی دانش‌آموزان به گروه‌های پنج‌نفره، تدوین قوانین ارائه نظرات و شرکت در بحث و چگونگی اداره کلاس. ۲- اجرای پیش‌آزمون مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف
۲	استفاده از الگوی بدیعه‌پردازی در آموزش خودآگاهی	۱- طرح معیارهای لازم برای خودآگاهی شامل: آگاهی از نقاط ضعف و قوت، توانایی بیان ارزش‌های خود، اعتمادبه‌نفس و نوع دید به خود، نوع نگرش به دیگران، رفتارهای مناسب با جنسیت و نیازهای روانی. ۲- استفاده از قیاس مستقیم درست، ویژگی‌های خود طبق معیار خواسته‌شده ۳- شناسایی ویژگی خود به‌طور شخصی (قیاس شخصی) ۴- بررسی نحوه‌ی بیان ویژگی‌های خود توسط دانش‌آموزان و مقایسه چارچوب کار دانش‌آموزان باهم و بیان تفاوت‌ها ۵- ارائه‌ی الگوی مناسب جهت مهارت خودشناسی طبق راه‌حل قبل ارائه‌ی معیارهای تفکر انتقادی شامل:
۳	استفاده از الگوی بدیعه‌پردازی در آموزش تفکر انتقادی	۱- بررسی و ارزیابی عقاید، توجه به دلایل و شواهد در ارزیابی دیدگاه‌ها و داشتن دقت و وسعت در دیدگاه. ۲- طرح یک موضوع اجتماعی مشترک نظیر وضعیت اداره مدرسه در قالب معیارها و جمع‌آوری نظر دانش‌آموزان ۳- جمع‌آوری و مقایسه نظرات دانش‌آموزان در مورد مسائل مدرسه. ۴- استخراج انتقادات منطقی و دارای معیارهای مناسب و رد انتقادات فاقد شواهد و دلایل معرفی معیارهای تفکر خلاق شامل:
۴	استفاده از الگوی بدیعه‌پردازی در آموزش تفکر خلاق	۱- یادگیری فعال و خودجوشی، جستجوی راه‌حل‌های جدید، رفع محدودیت‌های دانش و توجه به دیدگاه‌های متفاوت ۲- طرح یک مسأله مشترک اجتماعی نظیر «گسترش میزان مطالعه غیردرسی در دانش‌آموزان»، جمع‌آوری نظرات و طرح‌های دانش‌آموزان ۳- مطابقت با معیارها ۴- شناسایی طرح‌های مفید و کارآمد
۵	استفاده از الگوی بدیعه‌پردازی در آموزش ارتباط مؤثر و همدلی	بیان معیارهای برجسته ارتباط مؤثر و همدلی شامل: ۱- ارتباط کلامی، غلبه بر کم‌رویی، توانایی نه گفتن به درخواست‌های نامعقول، انعطاف‌پذیری، احترام به نظرات دیگران، همکاری و مشارکت، تشویق و تمجید دیگران در صورت لزوم، توانایی همدلی و ابراز احساسات ۲- ارائه‌ی نمونه‌های فرضی در موقعیت‌های اجتماعی در برقراری مناسب با یک فردی که تازه از شهر دیگری به مدرسه آمده است و دچار آسیب‌های اجتماعی مختلفی نظیر داغ‌دیدگی است. ۳- جمع‌آوری روش‌ها و راهکارهای برقراری ارتباط مناسب با فرد خیالی و چگونگی همدلی با او ۴- مقایسه نظرات دانش‌آموزان و بیان تفاوت‌ها ۵- انتخاب روش‌های مناسب و ارائه‌ی الگو
۶	استفاده از الگوی بدیعه‌پردازی در آموزش مدیریت هیجان	۱- بیان معیارهای مناسب در مدیریت هیجانی نظیر: توانایی مقابله با ناکامی، غم و ترس، کنترل فشارهای روانی، کنترل خشم، تخلیه مناسب تنش‌های هیجانی با ورزش و موسیقی. ۲- طرح مسائل فرضی از موقعیت‌های اجتماعی بیانگر هیجانات ناکامی، خشم و ترس و جمع‌آوری روش‌های موردنظر دانش‌آموز است. ۳- جمع‌آوری و مقایسه روش‌ها و شناسایی مشترکات و تفاوت‌ها ۴- شناسایی و لیست روش‌های مناسب مدیریت هیجانات، ناکامی، خشم و ترس.

## ادامه جدول ۱

۷	استفاده از الگوی بدیعه پردازی در آموزش مهارت های هدفمندی، تصمیم گیری و حل مسأله	۱- بیان معیارهای مناسب در تعیین اهداف، تصمیم گیری و حل مسأله نظیر شناسایی و تعریف مسأله، جمع آوری اطلاعات و آزمون راه حل ها و نتیجه گیری، توانایی کنترل وقت، آگاهی از میزان مؤثر بودن اعمال اهداف کوتاه مدت، معیارهای تصمیم گیری ۲- درخواست از دانش آموزان برای تعیین اهداف تحصیلی خود، تصمیماتی که در زمینه تحصیلی خواهند گرفت و شیوه حل مسائل پیش روی تحصیل. ۳- مقایسه نظرات دانش آموزان با معیارها و نسبت به یکدیگر و استخراج شباهت ها و تفاوت ها. ۴- تدوین معیارهای مناسب هدف گذاری، تصمیم گیری و حل مسأله با توجه به نظرات ارائه شده و معیارها. ۱- تعیین معیارهای توجه به بهداشت نظیر: نوع تغذیه، آراستگی ظاهری، ورزش اهمیت و ارزش غذایی و مقابله با بیماری ها.
۸	استفاده از الگوی بدیعه پردازی در آموزش توجه به بهداشت	۲- جمع آوری سبک های توجه به بهداشت دانش آموزان ۳- مقایسه سبک های توجه به بهداشت دانش آموز و شناسایی تفاوت برجسته ۴- ارائه الگوی مناسب با توجه به نظر آنان. - جمع بندی و اجرای پس آزمون

و ۸ درصد پدران نمونه آماری مورد مطالعه دارای تحصیلات فوق لیسانس و بالاتر بودند. ۸۳ درصد از مادران نمونه آماری مورد مطالعه خانه دار، ۴ درصد دارای مشاغل آزاد و ۱۳ درصد کارمند بودند. ۴۴ درصد از پدران نمونه آماری مورد مطالعه دارای مشاغل آزاد، ۳۵ درصد کارمند و ۲۱ درصد کشاورز بودند.

با توجه به داده های جدول ۲ بین میانگین گروه آزمایش و گروه کنترل در مقیاس های کنترل خشم، کنترل عاطفه مثبت، کنترل خلق افسرده، کنترل اضطراب، مدارای اجتماعی، خردمندی در پیش آزمون تفاوت معناداری وجود نداشته است. هم چنین بین میانگین گروه آزمایش و گروه کنترل در پس آزمون به طور معناداری تفاوت وجود دارد ولی برای اطمینان از معناداری تفاوت ها باید از نتایج آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شود که در ادامه آمده است.

برای تجزیه و تحلیل داده ها از آمار توصیفی (نظیر فراوانی، درصد، نمودار میانگین و انحراف استاندارد)، در تحلیل هریک از فرضیه های تحقیق از آزمون کلموگراف اسمیرنوف، برای بررسی نرمال بودن داده ها از آزمون تحلیل کوواریانس چند متغیره MANCOVA و آزمون تعقیبی شفه استفاده شده است.

## یافته ها

در این پژوهش، ۴۸ درصد نمونه آماری در پایه دهم و ۵۲ درصد در پایه یازدهم درس می خواندند. ۳۳ درصد نمونه آماری مورد مطالعه در رشته علوم انسانی، ۳۲ درصد در رشته تجربی و ۳۵ درصد در رشته ریاضی مشغول به تحصیل بودند. ۵ درصد از مادران نمونه آماری

## جدول ۲: وضعیت گروه های مورد مقایسه در پیش آزمون و پس آزمون

گروه ها	خرده مقیاس ها	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
بدیعه پردازی	کنترل خشم	۲۵	۲۴/۴۸	۷/۵۲
	کنترل عاطفه مثبت	۲۵	۴۹/۷۶	۷/۴۵
	کنترل خلق افسرده	۲۵	۳۰/۹۲	۴/۶۳
	کنترل اضطراب	۲۵	۴۳/۰۸	۸/۰۷
	مدارای اجتماعی	۲۵	۴۵/۲۴	۱۱/۱۵
	خردمندی	۲۵	۱۷۷/۴۴	۲۱/۲
	کنترل خشم	۲۵	۲۶/۶۴	۸/۸۷
	کنترل عاطفه مثبت	۲۵	۵۰/۷۲	۶/۶
	کنترل خلق افسرده	۲۵	۳۰/۰۸	۵/۷
	کنترل اضطراب	۲۵	۴۳/۲	۷/۱۳
کنترل	مدارای اجتماعی	۲۵	۴۶/۹۶	۱۲/۳۳
	خردمندی	۲۵	۱۸۳/۲	۲۱/۵۱
	کنترل خشم	۲۵	۳۹/۲۴	۶/۴۶
	کنترل عاطفه مثبت	۲۵	۶۳/۲۴	۸/۸۲
	کنترل خلق افسرده	۲۵	۴۲/۶۸	۴/۳۲
	کنترل اضطراب	۲۵	۵۸/۲۴	۸/۳۱
	مدارای اجتماعی	۲۵	۵۸/۲۴	۱۱/۴۸
	خردمندی	۲۵	۲۰۰/۸۴	۱۹/۶۸



ادامه جدول ۲

۸/۷۳	۲۶/۹۲	۲۵	کنترل خشم	کنترل
۶/۳	۵۱/۴۴	۲۵	کنترل عاطفه مثبت	
۵/۷۱	۳۱/۰۴	۲۵	کنترل خلق افسرده	
۷/۲۳	۴۴/۲۸	۲۵	کنترل اضطراب	
۱۲/۳۹	۴۸/۱۶	۲۵	مدارای اجتماعی	
۲۱/۸۷	۱۸۴/۵۶	۲۵	خردمندی	

جدول ۳: مقایسه خرده مقیاس‌های دو گروه در پیش‌آزمون

منابع تغییر	متغیر وابسته	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	نسبت f	سطح معناداری sig
اثر گروه	کنترل خشم	۵۱/۹۴	۲	۲۵/۹۷	۰/۳۸	۰/۶۸
	کنترل عاطفه مثبت	۲۹/۵۴	۲	۱۴/۷۷	۰/۳۳	۰/۷۲
	کنترل خلق افسرده	۱۱/۲۲	۲	۵/۶۱	۰/۲۱	۰/۸۱
	کنترل اضطراب	۱۸۶/۱۱	۲	۹۳/۰۵	۱/۴۸	۰/۲۳
	مدارای اجتماعی	۳۷/۳	۲	۱۸/۶۵	۰/۱۳	۰/۸۷
	خردمندی	۸۲۴/۷۴	۲	۴۱۲/۳۷	۰/۹۸	۰/۳۸
خطا	کنترل خشم	۴۸۷۱/۴۴	۷۲	۶۷/۶۵		
	کنترل عاطفه مثبت	۳۲۲۴/۶۴	۷۲	۴۴/۷۸		
	کنترل خلق افسرده	۱۹۵۴/۳۲	۷۲	۲۷/۱۴		
	کنترل اضطراب	۴۵۱۸/۰۸	۷۲	۶۲/۷۵		
	مدارای اجتماعی	۹۹۰۲/۴۸	۷۲	۱۳۷/۵۳		
	خردمندی	۳۰۳۹۵/۲	۷۲	۴۲۲/۱۵		
جمع	کنترل خشم	۶۰۱۹۴	۷۵			
	کنترل عاطفه مثبت	۱۹۵۱۸۰	۷۵			
	کنترل خلق افسرده	۷۲۳۱۵	۷۵			
	کنترل اضطراب	۱۵۱۵۸۱	۷۵			
	مدارای اجتماعی	۱۶۹۰۰۸	۷۵			
	خردمندی	۲۵۱۴۷۹۲	۷۵			
جمع تصحیح شده	کنترل خشم	۴۹۲۳/۳۸	۷۴			
	کنترل عاطفه مثبت	۳۲۵۴/۱۸	۷۴			
	کنترل خلق افسرده	۱۹۶۵/۵۴	۷۴			
	کنترل اضطراب	۴۷۰۴/۱۸	۷۴			
	مدارای اجتماعی	۹۹۳۹/۷۸	۷۴			
	خردمندی	۳۱۲۱۹/۹۴	۷۴			

با توجه به داده‌های جدول ۳، قبل از اجرای آزمون با استفاده از آزمون تحلیل واریانس چند متغیره از هم‌تاب بودن دو گروه در پیش‌آزمون اطمینان حاصل گردیده، گروه اثر معناداری بر هر یک از متغیرها در پیش‌آزمون نداشته است و دو گروه در پیش‌آزمون هم‌تاب بوده‌اند.

#### بررسی رعایت مفروضه‌های آزمون تحلیل کوواریانس

برای آگاهی از نرمال بودن داده‌ها از آزمون ناپارامتریک کولموگراف اسمیروف (K-S) استفاده شده است. جدول ۴ نتیجه تحلیل را گزارش می‌کند. با توجه به مقادیر (K-S) و مقدار (sig) در مورد هر یک از آزمون‌ها، توزیع داده‌ها نرمال است و وجود نرمال بودن داده‌ها مورد

تائید قرار گرفته است.

برای بررسی شرط برابری واریانس‌ها از آزمون لون استفاده شده است. با توجه به یافته‌ها، واریانس متغیرهای وابسته دو گروه با یکدیگر تفاوت معنی داری نداشته و شرط برابری واریانس‌ها مورد تائید است ( $P < 0/05$ ). در رابطه با شرط همسانی کوواریانس‌ها با استفاده از آزمون ام باکس با  $F = 0/84$  و  $sig = 0/75$  به دست آمده، نشان داده شد که تفاوت معناداری بین کوواریانس‌های دو گروه وجود ندارد و شرط همسانی کوواریانس‌ها نیز در مورد داده‌ها وجود دارد. با توجه به مقادیر جدول ۵،  $F = 0/84$  و  $sig = 0/75$  بنابراین تفاوت معناداری بین کوواریانس‌های سه گروه وجود ندارد و شرط همسانی کوواریانس‌ها نیز در مورد داده‌ها وجود دارد.

جدول ۴: آزمون کلموگراف اسمیرونف (K-S) برای بررسی نرمال بودن داده ها

مراحل آزمون	مقیاس ها	خرده مقیاس ها	مقادیر آماری	مقادیر
بدیعه پردازی		کنترل خشم	مقدار (K-S)	۰/۷۵
			معناداری sig	۰/۶۲
		کنترل عاطفه مثبت	مقدار (K-S)	۰/۶۴
			معناداری sig	۰/۸۱
		کنترل خلق افسرده	مقدار (K-S)	۰/۷۹
			معناداری sig	۰/۵۵
		کنترل اضطراب	مقدار (K-S)	۰/۸۱
			معناداری sig	۰/۵۳
		مدارای اجتماعی	مقدار (K-S)	۰/۵۶
			معناداری sig	۰/۹۱
خردمندی	مقدار (K-S)	۰/۵۲		
	معناداری sig	۰/۹۵		
پیش آزمون	کاوشگری	کنترل خشم	مقدار (K-S)	۰/۵۸
			معناداری sig	۰/۸۹
		کنترل عاطفه مثبت	مقدار (K-S)	۰/۹۹
			معناداری sig	۰/۲۸
		کنترل خلق افسرده	مقدار (K-S)	۰/۸۸
			معناداری sig	۰/۴۲
		کنترل اضطراب	مقدار (K-S)	۰/۵۵
			معناداری sig	۰/۹۳
		مدارای اجتماعی	مقدار (K-S)	۰/۵۱
			معناداری sig	۰/۹۵
خردمندی	مقدار (K-S)	۱/۱۵		
	معناداری sig	۰/۱۴		
کنترل		کنترل خشم	مقدار (K-S)	۰/۵۸
			معناداری sig	۰/۸۸
		کنترل عاطفه مثبت	مقدار (K-S)	۰/۹۲
			معناداری sig	۰/۳۷
		کنترل خلق افسرده	مقدار (K-S)	۰/۹۲
			معناداری sig	۰/۳۶
		کنترل اضطراب	مقدار (K-S)	۰/۵۵
			معناداری sig	۰/۹۱
		مدارای اجتماعی	مقدار (K-S)	۰/۶۵
			معناداری sig	۰/۷۸
خردمندی	مقدار (K-S)	۰/۷۷		
	معناداری sig	۰/۵۸		
پس آزمون	بدیعه پردازی	کنترل خشم	مقدار (K-S)	۰/۷۹
			معناداری sig	۰/۵۵
		کنترل عاطفه مثبت	مقدار (K-S)	۰/۴۲
			معناداری sig	۰/۹۹
		کنترل خلق افسرده	مقدار (K-S)	۰/۵۸
			معناداری sig	۰/۸۸
		کنترل اضطراب	مقدار (K-S)	۰/۶۸
			معناداری sig	۰/۷۴
		مدارای اجتماعی	مقدار (K-S)	۰/۳۹
			معناداری sig	

ادامه جدول ۴

۰/۹۹	معناداری sig		
۰/۶۲	مقدار (K-S)		
۰/۸۴	معناداری sig	خردمندی	
۰/۵۵	مقدار (K-S)		
۰/۹۲	معناداری sig	کنترل خشم	
۰/۴۷	مقدار (K-S)		
۰/۹۸	معناداری sig	کنترل عاطفه مثبت	
۰/۸۲	مقدار (K-S)		
۰/۵۱	معناداری sig	کنترل خلق افسرده	کاوشگری
۰/۴۶	مقدار (K-S)		
۰/۹۸	معناداری sig	کنترل اضطراب	
۰/۴۳	مقدار (K-S)		
۰/۹۹	معناداری sig	مدارای اجتماعی	
۰/۷۸	مقدار (K-S)		
۰/۵۷	معناداری sig	خردمندی	
۰/۵۸	مقدار (K-S)		
۰/۸۸	معناداری sig	کنترل خشم	
۰/۷۲	مقدار (K-S)		
۰/۶۷	معناداری sig	کنترل عاطفه مثبت	
۰/۸۸	مقدار (K-S)		
۰/۴۱	معناداری sig	کنترل خلق افسرده	کنترل
۰/۵۳	مقدار (K-S)		
۰/۹۴	معناداری sig	کنترل اضطراب	
۰/۶۸	مقدار (K-S)		
۰/۷۳	معناداری sig	مدارای اجتماعی	
۰/۸۳	مقدار (K-S)		
۰/۴۹	معناداری sig	خردمندی	

جدول شماره ۵: ام باکس

۴۰/۲۳۹	Box sM
۰/۸۴	F
۰/۴۲	Df1
۱۵۳/۹	Df2
۰/۷۵	sig

برای بررسی تأثیر آموزش مهارت‌های زندگی به روش بدیعه‌پردازی بر میزان مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف نوجوانان پسر از آزمون تعقیبی شفه استفاده شده است. با توجه به داده‌های به دست آمده، میانگین پس‌آزمون گروه تحت آموزش به این روش بر مدارای اجتماعی و میزان خردمندی آن‌ها به ترتیب، ۱۰/۰۸ نمره و ۱۶/۲۸ نمره بیشتر از گروه کنترل است؛ بنابراین می‌توان گفت آموزش مهارت‌های زندگی به روش بدیعه‌پردازی بر مدارای اجتماعی و خردمندی نوجوانان پسر تأثیر دارد.

(به ترتیب ۱۰/۸،  $t_{z=0.14}$ ،  $sig=0.13$ ؛ ۱۶/۲۸،  $t_{z=0.13}$ ،  $sig=0.13$ )

کنترل عواطف نوجوانان شامل کنترل خشم، عاطفه مثبت، خلق افسرده و اضطراب نوجوانان است. با توجه به داده‌های حاصل از این آزمون، میانگین پس‌آزمون گروه تحت آموزش به روش بدیعه‌پردازی بر کنترل خشم، عاطفه مثبت، خلق افسرده و اضطراب نوجوانان پسر به ترتیب ۱۲/۳۲ نمره، ۱۱/۸ نمره، ۱۱/۶۴ نمره و ۱۳/۹۶ نمره بیشتر

برای واریسی عدم وجود هم خطی چندگانه بین داده‌های پیش‌آزمون کنترل خشم، کنترل عاطفه مثبت، کنترل خلق افسرده، کنترل اضطراب، مدارای اجتماعی، خردمندی گروه آزمایش و کنترل از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج در جدول شماره ۶ ارائه شده است. نتایج ضریب همبستگی بین متغیرهای کنترل خشم، کنترل عاطفه مثبت، کنترل خلق افسرده، کنترل اضطراب، مدارای اجتماعی، خردمندی دو گروه در پیش‌آزمون بیانگر عدم وجود رابطه خطی بین متغیرها، پیش از اجرای طرح است.

جدول ۶: ضریب همبستگی نمرات پیش آزمون گروه های مورد مطالعه

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱. کنترل خشم	۱					
۲. کنترل عاطفه مثبت	۰/۵۲**	۱				
۳. کنترل خلق افسرده	۰/۵۸**	۰/۴۲**	۱			
۴. کنترل اضطراب	۰/۶۷**	۰/۴۳**	۰/۴۵**	۱		
۵. مدارای اجتماعی	۰/۲۸*	۰/۲۸*	۰/۱۹	۰/۲۸*	۱	
۶. خردمندی	-۰/۲۱	-۰/۳۱	-۰/۱۲	-۰/۱۵	-۰/۲۵*	۱

تأثیر دارد. کنترل عواطف این است که فرد بیاموزد چگونه عواطف خود را در موقعیت های گوناگون تشخیص دهد و آن ها را ابراز نماید. همچنین نتایج بیانگر آن بود که رابطه ی بین ابعاد سرمایه ی فرهنگی و مدارای رفتاری، معنی دار و مستقیم است [۲۰]. حسین زاده و همکاران، نشان دادند که از بین ویژگی های شخصیتی، تنها وظیفه شناسی نقش تبیین کنندگی مدارای اجتماعی را دارد [۲۱].

نتایج تحقیقی بیانگر این است که روش تدریس بدیعه پردازی نسبت به روش های سنتی، تأثیر بیشتری بر انعطاف پذیری و رشد قابلیت سیالی پاسخ ها و ایده های دانش آموزان دارد. دانش آموزانی که با شیوه بدیعه پردازی آموزش می بینند عملکرد مطلوب تر نسبت به دیگر دانش آموزان دارند. همچنین میزان تأثیر آموزش روش بدیعه پردازی در افزایش مهارت پرسشگری دانش آموزان بالاتر از گروه کنترل است [۲۲].

### نتیجه گیری

باتوجه به داده های به دست آمده از آزمون شفه، نشان داده شد که آموزش به روش بدیعه پردازی بر مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف نسبت به گروه کنترل در نوجوانان پسر بسیار متفاوت است و تأثیر بالایی دارد. با توجه به نتایج کلی پژوهش مبنی بر اثربخشی آموزش مهارت های زندگی به روش بدیعه پردازی بر مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف دانش آموزان پیشنهاد می گردد معلمان و مربیان در آموزش مهارت های زندگی به دانش آموزان از این روش تدریس استفاده کنند.

### محدودیت های مطالعه

با توجه به نتایج پژوهش مبنی بر اثربخشی بیشتر روش تدریس بدیعه پردازی در آموزش مهارت های زندگی به منظور بهبود کنترل عواطف دانش آموزان پیشنهاد می گردد، در آموزش های مهارت های زندگی مرتبط با افزایش مهارت کنترل عواطف به دانش آموزان از روش تدریس بدیعه پردازی بیشتر استفاده شود.

### تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از پایان نامه مقطع دکتری تخصصی رشته روان شناسی تربیتی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک است که با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه انجام شده است. محققین بر خود لازم می دانند از حمایت معاونت پژوهشی و همچنین شرکت کنندگان در مطالعه تشکر و قدردانی نمایند.

از گروه کنترل است، بنابراین می توان گفت: آموزش مهارت های زندگی به روش بدیعه پردازی بر کنترل خشم، عاطفه مثبت، خلق افسرده و اضطراب نوجوانان پسر تأثیر دارد (به ترتیب:

$$i-j=12/32, sig=0/001, i-j=11/8, sig=0/001, i-j=11/64, sig=0/001$$

$$j-z=13/96, sig=0/001, i-j=13/96, sig=0/001$$

### بحث

در این پژوهش میزان اثربخشی آموزش مهارت های زندگی به روش بدیعه پردازی بر مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف نوجوانان بررسی شد. آموزش مهارت های زندگی به روش بدیعه پردازی بر میزان کنترل خشم، کنترل عاطفه مثبت، کنترل خلق افسرده و کنترل اضطراب نوجوانان پسر تأثیر دارند. استفاده از روش بدیعه پردازی تأثیر بیشتری نسبت به روش های سنتی بر کنترل خشم، کنترل عاطفه مثبت، کنترل خلق افسرده و کنترل اضطراب نوجوانان پسر داشته است. این یافته ها با یافته های پژوهشگران پیشین نیز هم خوانی دارد [۱۳-۱۵].

موسوی و همکارش در پژوهشی نشان دادند، یادگیری دانش آموزان در آموزش با روش تدریس بدیعه پردازی نسبت به روش متداول بیشتر است [۱۶]. یافته های پژوهش میرزاولو، حاکی از افزایش خلاقیت و تمامی مؤلفه های آن و افزایش یادگیری و خلاقیت در دانش آموزان گروه تحت آموزش روش تدریس بدیعه پردازی در مقایسه با شیوه های سنتی تدریس در درس علوم تجربی است [۱۷]. یافته های کوانموانگ و همکاران، نشان می دهد توسعه بدیعه پردازی یادگیری موجب تفکر تحلیلی، تفکر خلاق، تفکر حل مسئله و مهارت تفکر انتقادی در فراگیران می شود [۱۸]. پژوهشی در مورد تأثیر الگوی بدیعه پردازی بر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان نشان داد روش تدریس بدیعه پردازی نسبت به روش های سنتی بر میزان نگرش های کسب شده دانش آموزان تأثیر بیشتری دارد و باعث افزایش پیشرفت تحصیلی در دانش آموزان می گردد [۱۹].

آموزش مهارت های زندگی بر ابعاد مختلف زندگی تأثیر می گذارد و میزان تأثیر گذاری این آموزش ها با توجه به روش های آموزشی، در هر یک از ابعاد شخصیتی و رفتاری می تواند متفاوت باشد. در این پژوهش سه متغیر وابسته مدارای اجتماعی، خردمندی و کنترل عواطف مورد مطالعه قرار گرفته است که هر سه به نوعی با یکدیگر مرتبط هستند. فیروز جاییان و همکاران، بین سرمایه ی فرهنگی و ابعاد آن با مدارای اجتماعی (رفتاری) رابطه و تأثیر معناداری به دست آورده اند. میزان مدارای افراد با میزان خردمندی آن ها مرتبط است و خردمندی بر میزان مدارای اجتماعی نوجوانان تأثیر گذار است. خردمندی بر مدیریت هیجانات و کنترل عواطف

### ملاحظات اخلاقی

این مطالعه مصوب کمیته اخلاق در پژوهش دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک است.

### حمایت مالی

این مقاله با حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک انجام شده است.

### تضاد منافع

بین نویسندگان تعارضی در منافع گزارش نشده است.

### سهم نویسندگان

تمامی نویسندگان امور مربوط به مقاله و پیگیری‌های آن را بر عهده داشته‌اند.

## REFERENCES

- Roy S, Priya H. Developing emotional competence as a life skill among adolescents. *J His Arch Anthropol Sci*. 2018;**3**(6):813-6. DOI:10.15406/jhaas.2018.03.00170.
- Galeotti AE. Do we need toleration as a moral virtue?. *Res Publica*. 2001;**7**(3):273-92. DOI:10.1023/A:1012217012310
- Ardelt M. The measurement of wisdom: A commentary on Taylor, Bates, and Webster's comparison of the SAWS and 3D-WS. *Exp Aging Res*. 2011;**37**(2):241-55. PMID: 21424959 DOI: 10.1080/0361073X.2011.554509
- Birren JE, Svensson CM. *Wisdom in history*. Cambridge University Press; 2005.
- Xiang WN. Ecophronesis: The ecological practical wisdom for and from ecological practice. *Landsc Urban Plan*. 2016;**155**:53-60. DOI:10.1016/j.landurbplan.2016.07.005.
- Beck AT, Dozois DJ. Cognitive therapy: current status and future directions. *Annu Rev Med*. 2011;**62**(1):397-409. PMID: 20690827 DOI: 10.1146/annurev-med-052209-100032.
- Dhanao MH. Effect of synectics model on language creativity: A review. *Editorial Board*. 2019;**8**(1):71.
- Abed S, Davoudi AH, Hoseinzadeh D. The effect of synectics pattern on increasing the level of problem solving and critical thinking skills in students of Alborz province. *WALIA J*. 2015;**31**(1):110-8.
- Van Doorn M. The nature of tolerance and the social circumstances in which it emerges. *Curr Sociol*. 2014;**62**(6):905-27.
- Webster JD. An exploratory analysis of a self-assessed wisdom scale. *J Adult Dev*. 2003;**10**(1):13-22. DOI:10.1023/A:1020782619051.
- Dean Webster J. Measuring the character strength of wisdom. *Int J Aging Hum Dev*. 2007;**65**(2):163-83. PMID: 17957986 DOI: 10.2190/AG.65.2.d.
- Pekrun R, Goetz T, Frenzel AC, Barchfeld P, Perry RP. Measuring emotions in students' learning and performance: The Achievement Emotions Questionnaire (AEQ). *Contemp Educ Psychol*. 2011;**36**(1):36-48.
- Eisenberg N, Spinrad TL. Emotion-related regulation: Sharpening the definition. *Child Dev*. 2004;**75**(2):334-9. PMID: 15056187 DOI: 10.1111/j.1467-8624.2004.00674.x.
- Fiala A. *Tolerance and the ethical life*. A&C Black; 2005 .
- Gross JJ. Antecedent-and response-focused emotion regulation: divergent consequences for experience, expression, and physiology. *J Pers Soc Psychol*. 1998;**74**(1):224. PMID: 9457784 DOI: 10.1037//0022-3514.74.1.224.
- Mousavi V, Qalkhani S. Evaluation of synectics methods in increasing the learning of experimental science students in the sixth grade of elementary school in Meshkinshahr boys' schools in educational year 2014-2015. *RTE*. 2020;**4**(1):28-9.
- Mirzaloo A. The effect of synectics training model on learning and creativity of fifth grade elementary students in science. *JCS/CSA*. 2018;**13**(48):85.
- Kwangmuang P, Jarutkamolpong S, Sangboonraung W, Daungtod S. The development of learning innovation to enhance higher order thinking skills for students in Thailand junior high schools. *Heliyon*. 2021;**7**(6):e07309. DOI: 10.1016/j.heliyon.2021.e07309.
- Anderson RD. Reforming science teaching: What research says about inquiry. *J Sci Teach Educ*. 2002 ;**13**(1):1-2. DOI:10.1023/A:1015171124982.
- Firouzjaeian A, Sharepour M, Farzam N. Cultural capital and Social Toleration (Examination of MIMIC Model). *QJSD*. 2017;**11**(2):33-64.
- ZaliZadeh M, HosseinZadeh AH, ZaliZadeh M. The Study of sociological aspects of social tolerance with emphasis on personality traits. *J Appl Sociol*. 2015;**26**(4):149-64.
- Donche V, De Maeyer S, Coertjens L, Van Daal T, Van Petegem P. Differential use of learning strategies in first-year higher education: The impact of personality, academic motivation, and teaching strategies. *Br J Educ Psychol*. 2013;**83**(2):238-51. PMID: 23692533 DOI: 10.1111/bjep.12016.